

Tommy Orange

Dwalende sterren

ROMAN

Vertaald door Arjaan van Nimwegen
en Thijs van Nimwegen

MEULENHOF

Proloog

Binnen de Indiaanse beschaving ben ik een baptist, omdat ik geloof in het onderdompelen van de Indianen in onze beschaving, en ze dan net zo lang eronder houden tot ze volledig doorweekt zijn.

– RICHARD HENRY PRATT

Er waren kinderen en er waren de kinderen van Indianen, omdat de genadeloze wilde bewoners van de Amerikaanse landen geen kinderen maakten maar neten, en neten brengen luizen voort, dat werd althans gezegd door de man die wilde dat een bloedbad het gevoel moest geven van het uitroeien van insecten bij Sand Creek, toen bij zonsopgang zevenhonderd dronken mannen met kanonnen verschenen, en bijna op de dag af vier jaar later nogmaals bij de Washita River, waar achteraf zevenhonderd Indiaanse paarden werden bijeengedreven en door hun hoofd geschoten.

Dit soort gebeurtenissen werden veldslagen genoemd, en later – soms – slachtingen, tijdens Amerika's langstdurende oorlog. Meer jaren oorlog tegen de Indianen dan dat de natie bestond. Driehonderddertien. Na het doden, deporteren, verspreiden en bijeendrijven van Indiaanse mensen om ze in reservaten te stoppen, en na het reduceren van de bizonpo-

pulatie in het wild van rond de dertig miljoen tot een paar honderd, vanuit de gedachte 'elke dode bizon is een Indiaan minder', dook er een nieuwe strijdleus op voor het aanpakken van het Indiaanse probleem: 'Dood de Indiaan, red de mens.'

Toen de Indiaanse Oorlogen afkoelden en de diefstal van land en stammensoevereiniteit bureaucratische handelingen werden, richtten ze zich op de Indiaanse kinderen; ze plaatsten ze onder dwang op kostscholen, en als ze dan niet stierven aan wat de tering werd genoemd – al werden ze regelmatig uitgehongerd – als ze niet werden uitgeput door zware agrarische of industriële contractarbeid, als ze niet werden begraven op kinderbegraafplaatsen of in naamloze graven, tenzij ze verdwenen tussen school en thuis als ze waren weggelopen en niet begraven werden, niet teruggevonden, opgelost in de tijd of tussen ballingschap en schuilplaats, tussen school, stamland, reservaat en stad, als ze de gebruikelijke mishandelingen en verkrachtingen doorstonden, als ze dat alles overleefden, een bestaan opbouwden en een gezin stichtten – dan had dat alleen deze ene oorzaak: zulke Indiaanse kinderen waren voorbestemd om meer te verdragen dan ze moesten verdragen.

Maar vóór de kostscholen, in 1875, werden eenenzeventig Indiaanse mannen en een Indiaanse vrouw in Oklahoma krijgsgevangen gemaakt en op de trein gezet naar St. Augustine in Florida, waar ze werden opgesloten in een stervormige vestinggevangenis – een sterfort. Het was de eerste bakstenen vesting in het land, en de eerste Europese vestiging op het Amerikaanse vasteland, eind zeventiende eeuw op bevel van de Spanjaarden gebouwd door Indiaanse dwangarbeiders van *coquina*, een oude versteende schelpensoort.

Het fort, gebouwd om de Atlantische handelsroute te beveiligen, werd door de Spanjaarden Castillo de San Marcos gedoopt, naar Sint-Marcus, patroonheilige van onder anderen de gevangenen; onder het gezag van de Verenigde Staten werd het Fort Marion, naar Francis Marion, held van de Amerikaanse Revolutie, die de bijnaam Swamp Fox droeg en van wie bekend was dat hij zijn slaven verkrachtte en voor zijn plezier op Indianen joeg.

Hun opzichter, Richard Henry Pratt, gaf het bevel hun haar af te knippen en ze in militaire uniformen te steken. Hij gaf ook opdracht de Indiaanse krijgsgevangenen in Fort Marion grootboeken te geven om in te tekenen. Een man, een Southern Cheyenne die Howling Wolf heette, was daarmee ingenomen, omdat hij al veel eerder hetzelfde had gedaan op bizonhuiden om verhalen te vertellen. In de grootboeken tekende hij dingen van grote afstand en vanaf heel hoog. In vogelperspectief. Dat had hij eerder niet gedaan op die huiden. Pas na die lange tocht per trein van Oklahoma naar Florida, met ijzeren ketenen om zijn polsen en enkels, begon Howling Wolf te tekenen wat de vogels zagen. Vogels hebben de beste ogen van alle schepsels met een ruggengraat, ze zijn heilig omdat ze door de hemelen zweven en met een van hun veren en wat rook kunnen gebeden opstijgen tot God.

De Indianen hadden toestemming hun tekeningen te verkopen aan witte mensen die naar de krijgsgevangenen kwamen kijken, de Kiowa's Comanches, Southern Cheyennes, Arapaho's en Caddo's, om ze te zien dansen in Indiaanse kleren, om het verdwijnende ras te zien voordat het verdwenen was en een tekening mee naar huis te nemen, een gepolijste zee-egel of een pijl-en-boog, curiosa zoals ze werden genoemd, als een souvenir uit een amusementspark of mense-

lijke dierentuin, die in die tijd populair waren en waar vaak ook Indianen zaten. Tekeningen van het Indiaanse leven, gemaakt door Indianen op bladzijden die bedoeld waren voor de boekhouding, werden verkocht als iets wat de eerste Indiaanse kunst moest zijn. Pratt maakte gebruik van zijn ervaringen in het gevangenisfort, als een blauwdruk voor de Carlisle Indian Industrial School, die net een jaar nadat de gevangenen waren vrijgelaten zijn poorten opende.

Vanaf 1879 werden Indiaanse ouders aangemoedigd, gedwongen en bedreigd met gevangenisstraf, om hun kinderen naar school te sturen. Er was een geval waarbij Hopi-ouders uit Arizona, die dat bevel weigerden, naar Californië werden gestuurd om negen maanden in Alcatraz te worden opgesloten. De gevangenen moesten hun kleren uittrekken en kregen legeruniformen en er werd ze verteld dat ze daar moesten blijven totdat ze er zonder de geringste twijfel zelf van overtuigd waren dat hun kwaadaardige gedrag fout was. Ze werden opgesloten in houten kisten kleiner dan de isoleercellen die later gebouwd werden voor de strenge strafinstelling. Overdag moesten ze boomstammen in stukken zagen, zoals in strips slapen wordt afgebeeld. Toen ze werden vrijgelaten en weer naar Arizona teruggebracht, bleven ze weigeren hun kinderen naar school te sturen en moesten ze weer de gevangenis in.

Sommige Indiaanse ouders begrepen dat hun kinderen gegijzeld werden om beter gedrag af te dwingen van de meer problematische Indiaanse stammen. Anderen werden met geweld uit hun huis gehaald en vervoerd in wat sommige Indianen ijzeren paarden noemden, lawaaiige treinen, door onbekende gebieden naar een school waar ze onder ziekte en honger leden en leerden dat alles wat Indiaans was ver-

keerd was. Het was wettelijk vastgelegd dat Indiaanse kinderen naar deze scholen moesten gaan, net zoals Indiaanse geneeswijzen en ceremonieën, ritën en rituelen, onwettig werden verklaard.

Op Carlisle werd hun geleerd dat ze Carlisle-Indianen moesten worden. Een nieuwe Indiaanse stam, samengesteld uit vele stammen maar behorend tot geen enkele, behorend tot de school, die viel onder het gezag van de Verenigde Staten, met regeringssteun.

Zodra ze op de school aankwamen werd hun lange haar afgeknipt, ze moesten hun kleren inleveren en ze kregen nieuwe namen en legeruniformen – wat betekent dat de oorlog meteen uitbrak. Elke dag deden ze militaire oefeningen en marsen alsof ze tegen zichzelf vochten in dagelijkse veldslagen, die eerst van buiten naar binnen plaatsvonden en daarna van binnen naar buiten, als een ziekte. Als Indiaanse kinderen Engels spraken in plaats van hun eigen talen, werden ze eerst beloond, maar het bleef niet bij belonen voor het nalaten van Indiaanse dingen. Afranselingen en opsluiting en talloze andere misbruiken werden vaste regel. Ze werden geacht de volledige Indiaan af te maken als ze gered wilden worden. Later werd er gezegd dat Indiaanse kinderen op kostscholen dezelfde kans hadden om te sterven als soldaten in een van de wereldoorlogen.

Alle Indiaanse kinderen die ooit Indiaanse kinderen waren, zijn altijd Indiaanse kinderen gebleven en brachten geen neten voort maar Indiaanse kinderen, wier Indiaanse kinderen Amerikaanse Indianen werden, wier Amerikaans-Indiaanse kinderen Native Americans werden, wier Native American kinderen zichzelf Natives noemden, of Inheemsen, of NDNS of ze gebruikten de namen van hun onafhankelijke

volkeren of de namen van hun stammen en kregen maar al te vaak te horen dat ze niet het juiste soort Indianen waren om als echt te worden beschouwd, omdat te veel Amerikanen hun hele leven op school hadden geleerd dat de enige echte Indianen die al lang gestorven Thanksgiving-Indianen waren die zo verpletterend dol waren geweest op de Pilgrim Fathers.

Kostscholen als Carlisle bestonden overal in het land en werkten bijna honderd jaar lang volgens dezelfde principes als Carlisle. Decennialang heeft het aantal Native drop-outs tot het hoogste van het land behoord. Tegenwoordig is het tweemaal zo hoog als het landelijk gemiddelde.

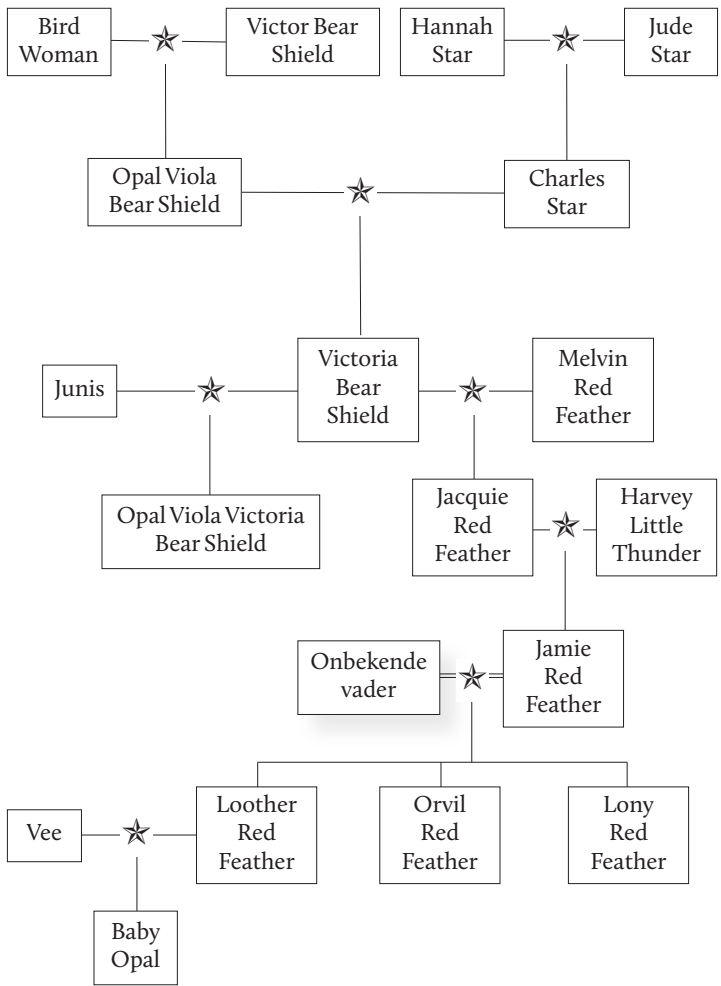
Om niet-Indiaans te worden op de manier zoals Carlisle dat bedoelde, diende je de Indiaan te doden om de mens te redden, zoals de stichter van de school had gezegd, en dat betekende dat de Indiaanse kinderen zelf moesten sterven.

Hoed je voor de man die niet spreekt en de hond die niet blaft.

– CHEYENNE-SPREEKWOORD

Ondanks bepaalde hoogst verwerpelijke details was de zogenaamde Chivington of Sand Creek Massacre in het geheel genomen een van de meest rechtvaardige en zegenrijke acties die aan de *frontier* hebben plaatsgevonden.

– THEODORE ROOSEVELT

DEEL I

Ervoor

1924

Jude Star ★ Winter

I

Jonge geesten

Ik dacht die ochtend dat ik vogels hoorde, toen ik vlak voor zonsopgang wakker schrok, doodsbang voor mannen zo wit dat ze blauw waren. Ik had gedroomd van blauwe mannen met blauwe adem en het vogelgeluid was het trage piepen van wielen, het voortrollen van berghouwitsers die bij dage-raad ons kamp naderden.

Die boze dromen had ik al wekenlang vóór deze morgen, daarom was ik bij mijn grootmoeder Spotted Hawk gaan slapen. Ze bad voor me voordat ik mijn ogen sloot, blies rook in mijn gezicht nadat ze wat tabak in een maisblad had gerold en zong toen het lied voor me dat mij langzamer deed ademen en mijn oogleden zwaar maakte.

Binnen in de tipi dacht ik dat het de donder was, of een bizon, maar toen zag ik het paars-oranje ochtendlicht door de gaten die de kogels in de tipi hadden geslagen.

Buiten renden mensen of ze stierven er, neergeschoten op de vlucht.

Achteraf gezien leek het alsof alles wat vóór Sand Creek was gebeurd bij iemand anders hoorde, iemand die ik gekend had, zoals ik ooit mijn moeders volmaakte glimlach

had gekend, of de scheve grijns van mijn vader, hoe ze allebei hun blik naar de grond richtten als ze trots op me waren, of in me boorden als ik ze boos had gemaakt, hoe mijn broers en zussen me plaagden met mijn grote oren en aan mijn orellen trokken, of me in mijn ribben kietelden en me aan het lachen maakten tot ik bijna ging huilen omdat ik het vreselijk vond en heerlijk vond maar vreselijk vond. Ons kamp met onze dierlijke metgezellen en de grote vuren die we stookten, de rivieren en beken waar we in de zomer in speelden en die we in de winter meden; de jachtpartijen waarop ik de ouderen zich zag voorbereiden, en hoe ze zich vrij lachten als ze terugkeerden, opgelucht dat ze eten voor iedereen hadden, en dan een vuur aanlegden en baden en ernstig zongen voor het dier en voor onze goddelijke schepper Maheo.

Alles wat er geweest was voor wat er bij Sand Creek gebeurde trok zich terug in de aarde, diep in de vreemde stilte van land en dood.

Toen het bloedbad zich voltrok, de kogels en de gillende lichamen overal op de grond, schoof Spotted Hawk een jongen naar me toe alsof ze wilde zeggen: Neem hem mee. Ik was toen zelf al een jonge man, nauwelijks meer een jongen. De jongen die mijn grootmoeder naar me toe duwde had allemaal sproeten rondom zijn ogen, die op bloedspatten leken. Als iemand sproeten had, betekende dat meestal dat witte mensen intiem geweest waren met een van onze mensen en onheil hadden aangericht. Op een keer werd een van mijn ooms voor mijn ogen doodgeschoten, een losgeslagen witte man die wraak wilde schoot mijn oom in zijn achterhoofd en op Spotted Hawks gezicht zaten bloedspatten net zoals de sproeten van die jongen, die opgeblazen wangen had alsof hij spug had verzameld en te bang was om het door te slikken.

Zoals altijd liet Spotted Hawks gezicht niet zien wat ze erachter voelde. Ze spitte haar lippen naar een paard, en zodra we erop zaten, gaf ze het een klap en we reden weg. Toen ik achteromkeek zag ik Spotted Hawk neervallen. Ik zou nooit te weten komen of het door een kogel was, om dekking te zoeken of om zich dood te houden. Ik wist dat spinnen dat deden, ik had een zwarte spin met een rode vlek op zijn buik zich dood zien houden. Ik had me verstopt en gewacht en gewacht en gekeken en zag hem toen weer tot leven komen, vlak voordat ik met mijn voet op hem stampte. Jaren later toen ik in Florida voor het eerst de vorm van een zandloper zag en begreep dat dat tijd betekende die door een openingetje langzaam wegstroomde, moest ik denken aan de vlek van die spin, en dat je je dood kunt houden en weer tot leven komen.

Een hond was erin geslaagd ons te volgen, het kamp uit. De hond was helemaal zwart, op een witte vlek op zijn borst na, hij had lange poten, een ruige vacht en zongele ogen. Ik had hem net opgemerkt toen ik een scherpe pijn voelde en van het paard sprong omdat ik dacht dat ik door iets gestoken was. Ik tastte naar mijn onderrug en voelde een natte wond. Ik keek naar het bloed en had het gevoel dat ik door de lucht viel. Toen deed ik mijn beenwindsels af en bond die om mijn middel om het bloeden te stelpen. De jongen hielp me ermee, en deed toen zijn best om me weer op het paard te krijgen omdat ik te zwak was om zelf op te stijgen. Daarna heb ik geslapen en toen ik wakker werd zag ik dat het nacht was.

De jongen en ik wikkelden ons in een stapel dekens die mijn grootmoeder nog aan ons had kunnen meegeven. 's Morgens zagen we dat de hond zich tussen ons in had genesteld. Het deed nog pijn waar de kogel me had geraakt,

maar het bloeden was gestopt. Ik dacht dat de kogel niet al te diep zou zitten en wilde hem met mijn vingers zoeken en eruit halen als dat kon.

Toen de zon achter ons weer daalde in het westen en verdween werd het bijtend koud. We sliepen onder het staande paard.

Ik had het gevoel dat mijn grootmoeder had gebéden dat dat paard wist wat het moest doen. Het kon draven alsof het door een stroom werd gedragen. We trokken langs de oude waterlopen, door de droge beek en lieten het bloedbad steeds verder achter ons, al lag de herinnering eraan nog op mijn huid, en klonken de geluiden nog hoog en scherp in mijn oren. We trokken door boslanden en velden als jonge geesten.

Voor we die avond gingen slapen staarden we elkaar aan zonder iets te zeggen. Toen wist ik dat ik niet kon spreken als ik dat wilde. Ik kon niets zeggen en wist niet of ik dat ooit had gekund. Ik geloofde wel dat ik me herinnerde dat ik had gesproken, maar hoe langer het duurde, hoe minder zeker ik werd of ik ooit een geluid met mijn stem had gemaakt. En toen wist ik niet of de jongen om dezelfde reden niet sprak, of dat het was omdat hij al wist dat ik een van die zeldzame mensen was die niet weten hoe ze moeten praten.

Hoe ver gaan we nog, leek de jongen te zeggen toen hij zijn kin en lippen uitstak in de richting waarin we gingen.

Totdat de soldaten ons doodschieten, zei ik door om me heen te kijken, te doen of ik een geweer vasthield, een oog dichtdeed om te mikken en dan mijn hoofd achteroversloeg alsof ik geraakt was.

Gaan we dan vechten? zei de jongen door zijn vuisten te heffen.

Vind jij dat we hadden moeten blijven om te vechten? vroeg ik door met mijn lippen te wijzen naar waar we vandaan kwamen.

Het zou een betere dood zijn dan deze, leek de jongen te zeggen over de honger, en hij wreef over zijn maag.

Die hond daar. Dan duurt het langer, zei ik, met opgetrokken wenkbrauwen wijzend op de hond.

Nee, zei de jongen. Geen hond, zei hij omlaagkijkend en heftig hoofdschuddend.

We trokken verder, het leek een hele tijd, en we lieten het paard ons leiden. Toen ik te zwak werd om nog wakker te blijven en de jongen begon te kreunen kon ik het paardenvlees onder ons niet meer negeren.

Het was een winternacht, dus als ik het wilde doen zou ik me moeten bewegen. Ik bond het paard aan een boom met een knoop die ik speciaal voor deze gelegenheid geleerd had. Als je een paard ging opeten moest je het eerst zo vastbinden. Maar ik maakte het paard niet dood, want van achteren kwam er een veulen uit. Het kwam op zijn flank terecht, een natte plof, en probeerde eerst op te staan maar dat kon het niet en het bleef liggen en bewoog niet meer. De jongen keek alleen maar toe, hij kon niet meer staan en hij zat een eind verderop, zijn mond hing wijd open. De hond blafte terwijl de moeder haar jong tot leven probeerde te wekken met haar snoet. Ik liep erheen om te zien of er leven was. Er kwam een heel snoer ongewilde vragen bij me op: *Als het veulen dood is, eten we het dan op? En zal ik daarna zijn moeder ook doden en eten we haar dan ook op? Zouden we met de hond moeten vechten om het vlees, en als we de hond dan doden, eten we die dan ook op?* Ik had te veel honger. De wind werd sterker en de hond kwam aanrennen maar viel toen om alsof hij door een

kogel getroffen was. Ik keek om me heen of er ergens kogels vandaan kwamen, schermde mijn ogen af voor het stof dat was opgewaaid door de wind die nu zo veel geluid maakte dat ik niets anders kon horen. De jongen had zijn hoofd tussen zijn knieën gestoken en ik dacht dat ik hem hoorde schreeuwen, maar het kon ook de wind geweest zijn. Ik keek op en zag een dunne wolk voor de maan. Er straalde donker licht door de wolk, dat uit de hemel viel als regen in de verte. Ik rende naar de jongen toe, trok hem op aan zijn arm en we kropen onder de dekens om ons te verbergen.

De volgende morgen werd ik wakker en zag het moederpaard daar nog liggen, dood nu, en de hond bewoog zijn bek alsof hij blafte maar er kwam geen geluid uit en toen begon hij te hoesten en braakte lichtgroen gras. Ik liep naar het dode paard toe en keek rond of ik het veulen zag maar ik zag niets, ook geen sporen van zijn geboorte. Ik had gehoord van moeders die hun doodgeboren jong opaten, en ik vroeg me af of zij dat gedaan had, en dat ze daaraan was gestorven.

Ik scherpte een tak aan een steen en maakte een vuur. Ik moest iets doen voordat het vlees van het paard bedierf. Ik at de helft van de lever van het paard op en bood de jongen de rest aan, die nam het hongerig aan en daarna sneed ik stukken vlees af overal waar dat het makkelijkst ging. We bleven waar we waren, de hele dag aten we zo nu en dan wat en we durfden niet achter ons te kijken wat er van het paard over was toen we klaar waren.

's Morgens zat onze mond onder het bloed toen we bij een beek kwamen met bitter water. Ik weet niet hoelang we daarna hebben gelopen, toen ik een jonge man op een zwart paard zag. Dat was Bear Shield.

Bear Shield bracht ons naar een kamp waar de oudste

Cheyenne-vrouw die ik ooit gezien had tegen mij en de jongen zei dat we elkaars naam moesten aannemen. Mijn naam was Bird geweest. Dus werd ik van Bird Star, en de jongen werd van Star Bird.

De hond bleef een tijd bij ons. Maar toen er niets meer was om op te jagen en de honger te zeer kwelde werd de hond – zoals zo veel andere honden – opgegeten.

Ook al gaf ik nooit antwoord, Bear Shield wilde graag praten en hij praatte tegen me, eerst in het Cheyenne en toen in het Engels, tot hij begreep dat ik niks terug zou zeggen. Hij had Engels geleerd van zijn vader, die verkenners was geweest en een tijdlang met het Amerikaanse leger was meegetrokken voordat hij daarmee ophield en zich verbond aan de Cheyenne Warrior Society, de hondsoldaten.

Op een dag zei Bear Shield dat we zelf op pad moesten gaan en niet in het kamp moesten blijven om te sterven. Ik zei tegen de jongen dat hij bij de oude vrouw moest blijven die ons onze naam had laten ruilen, en Bear Shield en ik vertrokken de volgende morgen op Bear Shields paard.

Eenzame winters leken te verstrijken. Soms leek het of de wereld ten einde was gekomen en of we wachtten tot de volgende zou beginnen. Vaker was het alsof ik wachtte tot de krijgsgeluiden weer terugkeerden, tot met het eerste zonlicht de blauwe mannen weer terugkwamen om ons te doden en uiteen te jagen en ons uit te dunnen door het hele land zoals de bizonen, ons te bejagen en uit te hongeren en bijeen te drijven zoals ze dat overal met Indiaanse mensen deden, want dat had ik toen al gehoord.

We zagen en aten veel vreemde dingen toen we samen rondtrokken, op zoek naar onze mensen, op zoek naar een plek om te blijven. Er was geen thuis om naar terug te keren

en dus zwierven we verder. We ving en aten konijnen en kalkoenen en slangen. We beroofden huifkarren en kampen als we ze vonden, het maakte niet uit of ze van witte mensen of Indianen waren, als we maar wisten dat wij ongedeerd zouden blijven. De honger leek ons in leven te houden, terwijl die ons ook dreigde te doden. Ik zou niet kunnen zeggen waar we al die jaren waren, omdat we nergens lang bleven. Een van de eerste dingen die ik stal was een paard, en we konden nooit goed overweg, ze wilde niet dat ik haar bereed en ik nam het haar niet kwalijk. Ik liet haar vrij zodra ik een ander paard vond om te stelen. Ik vond het niet erg om zo te leven maar het was uitputtend. En toen we ten slotte mensen schade moesten toebrengen om in leven te blijven, wist ik dat we een betere manier moesten vinden.

Als we ergens lang genoeg waren, zette Bear Shield zijn trom in elkaar. Hij leerde me hoe dat moest. Met huid, stenen, een touw, een gewei om de huid strak te trekken en een beetje water onder in een ijzeren pot. We bewaarden zeven stenen onder in de trom, voor de zeven sterren die aan de nachthemel de maan leken te omringen. Ik heb nooit geweten waarom die hondsoldaten werden genoemd, of waar we het verhaal vandaan hadden over het meisje dat honden baarde die sterren werden. Als je niet praat is het moeilijk om duidelijke vragen te stellen, dus de meeste dingen die ik niet begreep moest ik gewoon aanvaarden.

De trom was luidruchtig, dus om erop te spelen gingen we altijd zo ver weg dat we wisten dat niemand ons zou horen, als het kon bij water. De trom had een diep, donker geluid en ik moest de spanning van de huid aanpassen om de klank lichter te maken, zodat ik minder het gevoel had dat hij me naar binnen zou trekken. Toen het me gelukt was hem te la-

ten klinken zoals ik wilde, werd er iets wat ik was kwijtgeraakt weer teruggedroepen zodra ik speelde. Dus speelde ik zoveel ik maar kon. Soms zong Bear Shield erbij, hij koos iets wat goed klonk bij de klank van de trom, bij mijn ritme. Ik wist niet of Bear Shield die liederen eerder gehoord had, of dat hij ze op dat moment verzong. Waar we ook kwamen hing er een onuitsprekelijke pijn van verlies om ons heen. Al die honger, dat lijden, maar met de trom tussen ons in en het gezang ontstond er iets nieuws. We trommelden en zongen, en er ontstond een ruw soort schoonheid die alles verhief in muziek.

De plek waar we het langst bleven was bij Fort Reno. We waren toen al erg uitgeput en we hadden gehoord dat we ons daar konden aangeven en dan zouden we eten en onderdak krijgen. Maar kort nadat we daar waren aangekomen werd ons verteld dat de Southern Cheyennes talloze misdaden hadden gepleegd tegen het Amerikaanse leger, waaronder een bijzonder wrede moord op een gezin dat de Duitsers werd genoemd, en dat we opgepakt zouden worden om voor die misdaden te boeten. Drieëndertig van ons werden naar Fort Sill afgevoerd, in ijzeren ketenen geslagen en toen op de trein naar Florida gezet.

Levensmaskers

We brachten drie jaar als krijgsgevangenen door in een vestinggevangenis. Onze opzichter was een sombere man die Richard Henry Pratt heette. Hij liep altijd met gebogen schouders en neergeslagen ogen. Pratt was streng en simpel, en zijn neus verrees op zijn gezicht als een stenen monument op een verder onbenullige heuvel. We mochten hem wel omdat hij van goede wil leek. En al leek hij zichzelf soms wat te serieus te nemen, hij maakte ons in het begin al aan het lachen toen hij vertelde hoe een Kiowa die hij kende hem had gekleed in volle uitrusting en zijn gezicht had geverfd. Hij vertelde dat verhaal en de Cheyenne-tolk vertaalde het, en hij bleef maar lachen en dus lachten wij mee, eerst uit beleefdheid, maar toen ook omdat het grappig leek of omdat Pratt ons met zijn gelach overtuigd had dat hij grappig was met die Indianen die hem als Indiaan verkleedden en zijn gezicht verfden om hem met zang en dans bij een vuur eer te betonen. Niet lang nadat hij dat verhaal had verteld werden onze dekens en kleren in beslag genomen en vervangen door legeruniformen en we kregen te horen dat we ons niet meer als Indianen mochten kleden. Toen werd er niet veel meer gelachen.

Onze eerste maanden in het gevangenisfort waren het zwaarst en veel gevangenen werden ziek. Sommigen gingen zelfs dood. Twee brachten zichzelf om, en dan noem ik nog niet Grey Beard, die zichzelf wilde ophangen in de trein en werd doodgeschoten toen hij probeerde te ontsnappen.

De gevangensmuren waren glibberig van iets donker pluizigs dat vies rook en wij waren niet gewend aan de vochtigheid, aan de lucht die zo dik en nat was alsof de oceaan omhooggekomen was – er lag een hete laag over het land.

Pratt wilde de omstandigheden verbeteren, dat zei hij tenminste toen hij me op een dag ter zijde nam en vroeg of ik wilde leren brood bakken en bakker worden. Hij zei dat hij ons zou trainen tot soldaten. Tucht bijbrengen en rangen geven. Ons wapens geven om ons te verdedigen, zorgen dat we schoon waren, uniformen droegen en een regiment werden. Pratt zei dat hij van ons de wolven van het Amerikaanse leger zou maken. Toen hij dat zei liep er iets kouds over mijn ruggraat.

Maar hij deed wat hij gezegd had. Er werd appèl gehouden, in looppas gerend, er werd op de klaroen geblazen en uiteindelijk kwam er een Indiaanse krijgsraad die veroordeelden naar de kerkers onder het fort stuurde. Na de militaire training kwam het onderwijs.

Met de Bijbel heb ik Engels leren lezen en schrijven. We kregen les in de kapel. Ik leerde waarschijnlijk sneller lezen dan wanneer ik had kunnen spreken. En in die tijd kende ik goed Engels, na al die jaren samen met Bear Shield.

De Bijbel was vreemd en veel ervan kon ik niet begrijpen al kende ik de woorden wel. De boeken in het boek heetten gewoon net als de schrijver ervan, zoals Pratts voornaam Richard was. Als er een boek Richard was geweest dan zou dat

vol staan met beschrijvingen van militaire exercities. Behalve school en kerk was dat het enige wat we deden: opgeleid worden tot militair, precies hetzelfde gekleed als de mannen die onze mensen hadden uitgemoord, zoals sommigen van ons hadden gezien.

Ik wist niet waarom zo veel mensen de Bijbel hadden geschreven, maar het beviel me wel dat het niet één persoon was. Er zat schoonheid en wijsheid in en ik probeerde te begrijpen wat dingen betekenden die iets voor mij leken te betekenen, zoals ik dat deed met dromen die me bijbleven.

Ik was lange tijd bezig met de boeken Psalmen en Spreuken, ik vond troost in Job en waardeerde het aangename gevoel dat de taal in Jesaja me gaf. *Hij heeft Mij gezonden om te verbinden de gebrokenen van harte, om den gevangenen vrijheid uit te roepen, en den gebondenen opening der gevangenis; om uit te roepen het jaar van het welbehagen des HEEREN, en den dag der wraak onzes Gods; om alle treurigen te troosten.* Dat gedeelte kwam mij voor als waarheid. Er stonden dingen in de Bijbel die ik zo aangenaam vond om te lezen dat ik nooit zou beweren dat het niet belangrijk was dat ze waren opgeschreven.

Ik heb ook wat tijd besteed aan Openbaringen. Het kwam mij voor dat dat boek ging over wat er gebeurd was en wat er met mijn volk gebeurde. Voor het laatste boek in de Bijbel stond een heel kort boek met een vers dat ik al in me voelde voor ik daar in Florida kwam, voor ik zelfs maar wist wat een zee was. *Wilde baren der zee, hunne eigene schande opschuimende; dwalende sterren denwelken de donkerheid der duisternis in der eeuwigheid bewaard wordt.*

In het tweede deel van de Bijbel, het Nieuwe Testament, lijkt die man Jezus wel op bepaalde Cheyenne-mannen over

wie ik gehoord had, opperhoofden en medicijnmannen die de mensen leidden met hun hart. En was onze Cheyenne-profeet Sweet Medicine niet geboren uit een maagd? En had ik niet die scheppingsverhalen gehoord waarin vrouwen werden gemaakt van mannenribben? Kon er in dat Godsboek, in die Jezus, niet iets zitten waaraan ik nooit had gedacht? Sweet Medicine was gebaard door een maagd. Mijn grootmoeder vertelde me dat een stem tegen een vrouw had gezegd dat er een zoet kruid zou komen. In dat verhaal kwam geen vader voor, alleen een grootmoeder die Sweet Medicine opvoedde nadat zijn moeder hem verlaten had omdat er geen vader was. Sweet Medicine verrichtte wonderen en leerde de Cheyenne-mensen dat ze goed moesten zijn, net zoals Jezus dat in de Bijbel deed.

Om een reden die ik nooit zal kennen bracht Pratt ons naar een eiland dat Anastasia heette om er een paar nachten te blijven. We sloegen samen een kamp op. En daarna mochten we er een tijd alleen onder ons zijn. We gingen telkens weer terug naar het eiland, we voelden de vrijheid dat we niet gezien werden en zongen oude liederen en beschilderden onszelf. We dansten en haalden herinneringen op. We voeren uit met sloepen en vingen haaien en alligators en aten dat taaie vlees, we polijstten zee-egels, maakten sieraden, pijl-en-bogen en we tekenden in de grootboeken die we gekregen hadden om in te tekenen, en dat alles verkochten we aan witte mensen die ons daar kwamen bekijken. Er waren al die tijd dat we daar waren witte mensen naar ons komen kijken, net zoals ze ons kwamen bekijken toen we in de trein naar Florida zaten en we in Indiana stopten, waar tienduizenden zouden zijn gekomen om ons gevangen te zien, echte India-

nen in Indiana, om het verdwijnende volk te zien afvoeren naar hun laatste gevangenschap voordat ze voorgoed in de geschiedenis zouden verzinken. De witte bezoekers kwamen van overal om ons te zien. En wij traden voor ze op.

Op een dag werd Bear Shield uitgedaagd om vanaf een paard een stier te doden met pijl-en-boog. Die uitdaging had te maken met de Spaanse traditie om met een stier te vechten met een mantel en een degen. Hij leek zo groot op dat paard dat ik dacht dat hij om zou vallen, maar hij deed het allemaal zo snel en zo sierlijk, hij doodde de stier zonder probleem met één enkele pijl, ik was trots op Bear Shield maar vond het treurig voor het beest. Ik boog me over de dode stier met die tong en ik dacht dat iemand die tong maar weer naar binnen moest duwen of hem afsnijden om op te eten. Tong smaakt lekker.

Dat was de eerste keer dat we Indiaan speelden voor de witte mensen. Sommigen van ons dansten en trommelden en zongen, geverfd en met veren. Ik zag al die witte mensen om ons heen verzameld met dat vreemde mengsel van walging en verbazing. Later vergeleek Pratt ons met de wildwestshows van Buffalo Bill. Hij zei dat wij 'de Bill van Mr. Cody eruit buffelden'. Daarna traden we vaker op. We speelden onszelf en probeerden het echt te laten lijken door de echtheid te spelen. Alsof levens te koop waren en wij ons leven verkochten. Ik heb zelf ook een keer gedanst. Ik deed alsof ik iets wist terwijl ik het niet wist. Het maakte niet uit wat ik deed, witte mensen zien het verschil toch niet. Uiteindelijk zag ik het ook niet meer, en waarschijnlijk niemand van ons.

Pratt gaf ons wat van het geld voor onze voorstellingen en ik ging soms naar de stad om mango's en oesters te kopen. Ik kocht papier en pen en inkt en was al bijna zover dat ik een

brief naar huis ging schrijven zoals sommige anderen deden, tot ik besepte dat ik geen huis had of mensen om aan te schrijven, dus ging ik maar paarden tekenen en die tekeningen verkopen waar ik maar kon.

Toen we al langer dan een jaar in de vestinggevangenis zaten, net toen we een betrekkelijk gevoel van vrijheid begonnen te ervaren maakte Bear Shield met een paar Kiowa's een ontsnapingsplan. Maar iemand vertelde het aan Pratt en we werden gepakt voordat we het konden uitvoeren. Ik was niet bij het plan betrokken geweest, omdat iedereen behalve Bear Shield me als een idioot beschouwde. Toen we gepakt waren liet Pratt alleen Bear Shield en mij urenlang in boeien over de binnenplaats marcheren om onze geest te breken. We konden nauwelijks nog staan. Pratt kwam met naalden aan en zei dat de Indiaanse geneeskunst sterk was, maar dat die van de witte mensen veel sterker was. Na de inspuiting werd ik steeds zwakker, tot ik weg leek te dromen uit mijn lichaam of alles oploste in een nachtmerrie. Opeens was ik terug bij Sand Creek. Ik dacht dat ik magere zwarte benen zag afdalen uit de wolken, maar ik besepte dat het gewoon reggen in de verte was. Ik keek naar de dronken mannen die bij dageraad naar het kamp slopen en ik zag ze als in vogelvlucht. Boven de hele moordpartij hing iets zo groot als een berg, alsof wat er gebeurde iets was wat ik gevangen had en op wilde gaan eten. Zoals ik het zag, helemaal van bovenaf, was het alsof mijn mensen werden verslonden door de honderden kogels die de berghouwitsers afschoten. Toen zag ik een man uit het oosten naderen en toen hij dichtbij genoeg was, wist ik dat het Jezus was. Hij spreidde zijn armen als vleugels en sloeg ze om mij heen, droeg me omhoog boven iets waarvan ik niet wist dat ik daar kon komen, iets wat

zweefde, heel kort maar, een kleine, lichtende heerlijkheid waarin ik me lichter voelde dan ik me ooit nog zou voelen.

Ik werd wakker in de kerker van het fort. Mijn lippen waren gebarsten en ik had nog nooit zo'n dorst gehad. Ik had in jaren niet over Sand Creek gedroomd, ik had het onder het bloed laten wegzinken. Ergens daar beneden was de Jezus uit mijn droom achtergebleven. Ik voelde een liefde voor Jezus alsof wij verwanten waren, en de voorvaderen, en de ongeboeren tegelijk.

Later hoorden we dat Pratt ons in een kruiwagen had weggereden toen het leek of we dood waren, en dat we drie dagen weg waren geweest. Pratt had het een ceremonie genoemd, en deed alsof hij ons uit de dood had laten opstaan, zoals Jezus in de Bijbel met Lazarus had gedaan.

Daarna kwamen er geen vluchtpogingen meer. En Pratt was te argwanend om ons nog te vertrouwen. Ik denk dat hij geloofde in zijn methoden en in de kracht van de wittemensingeneeskunst.

Ik begon me voor te stellen wat ik Pratt of welke andere witte man ook aan zou doen als ik de kans kreeg, als ik wist dat ik het ongestraft kon doen, en zelfs als ik wist dat dat niet kon; ik moest alleen maar op het juiste moment de kans krijgen om iets aan te richten wat het slechte kon onderdrukken dat in me rondtolde en me binnenstebuiten keerde, al de woede en haat en ellende die ik eronder hield om te overleven. Ik probeerde het allemaal weer terug te duwen. Ik dacht aan Jezus. En toen aan de naald. Ik dacht aan de scherpte van de naald die in me gestoken was, en toen voelde ik een scherpte uit mij komen, uit mijn rug, waar de kogel was binnengedrongen en waar nog steeds een bult zat. Ik legde mijn vinger erop om hem te voelen. Ik voelde iets uit die bult ste-

ken, iets scherp. Ik dacht aan wat Jezus had gezegd over een kameel die door het oog van een naald ging om het Koninkrijk Gods binnen te gaan. Ik trok aan wat er uit me stak. Ik had geen idee wat er uit me kwam, als het geen naald was dan zeker geen kameel. Toen kwam het er helemaal uit, en voor ik kon vaststellen wat het was, raakte ik bewusteloos en toen ik later bijkwam kon ik niets vinden.

Voordat we werden vrijgelaten uit het gevangenisfort kwam er een man onze hoofden meten, om maskers van ons te maken, afdrukken van ons hoofd, met witte vloeistof. Hij noemde ze levensmaskers. Die man wilde Indiaanse hoofden vergelijken met witte hoofden. Hij dacht dat als Indiaanse hoofden kleiner waren, dat kon verklaren waarom wij wilden waren. Ik verstijfde toen die dikke vloeistof over me heen werd gegoten en me omhulde. Het was koud en toen warm en strak tegen mijn gezicht. Ik kalmeerde en toen ging het kraken. Er waren buizen in mijn neus gestoken zodat ik adem kon halen. Ik vroeg me af of de man met levensmaskers de dood bedoelde. Ik dacht dat ze misschien een ding van me gingen maken dat ze konden bewaren. Maar een hoofd was levend, een gezicht bewoog en veranderde steeds, en nu kon ik mijn gezicht helemaal niet meer bewegen, dus dacht ik dat het een soort dood was, een soort vasthouden.

De man zei dat hij ook een levensmasker van Pratt zou maken en Pratt legde zijn hand op zijn borst alsof hij vereerd was. Toen ze mijn gegoten hoofd eraf haalden en ik het bekeek, was ik trots. Dat was ik. Toen ze allemaal klaar waren was er geen enkel hoofd kleiner dan dat van Pratt. Eigenlijk leken ze allemaal groter dan dat van hem. Meet ze dan, dacht ik. Meet ze waar we bij zijn.

Door de vrijlating uit de gevangenis en wat ze daarna opschreven om ons te kunnen blijven volgen kwam ik op de naam Jude. Sommige andere Indianen kozen de namen van beroemde Amerikaanse presidenten, er was er één die Richard Henry Pratt koos, precies zo, in z'n geheel, en Bear Shield koos voor Victor, vanwege een boek dat hij gelezen had dat *Frankenstein* heette, over een monster dat door mensen gemaakt was. Bear Shield had me verteld dat de vrouw die dat boek geschreven had, de Indianen kende. Dat ze alles had begrepen vanuit helemaal daarginds, waar ze vandaan kwam. En omdat we een naam moesten kiezen zoals ze wilden, dat we zo'n persoon moesten worden die ze wilden dat we werden, was dat net als met dat monster van die vrouw, net als wat ze dr. Victor Frankenstein in dat boek laat doen, en daarom koos hij de naam Victor, hij was de man die het monster gemaakt had door hun soortnaam aan te nemen en door te leven zoals witte mannen als Pratt eisten. Ik heb het boek ook gelezen en ik vond het mooi dat het monster de taal leerde van de jongen Felix, en ik herinnerde me nog heel helder een stuk in het boek waarin het monster uitlegt dat hij nauwelijks kan verklaren wat het lezen van sommige boeken met hem deed. Ik had hetzelfde met lezen, dat het zo'n stille bezigheid was en hoe stil ik dan zelf werd, hoe dat leek te passen, en hoe het me dichterbij het lezen bracht, bij de woorden op het papier, hoe luid ze konden klinken in mijn hoofd, bijna alsof ik de woorden hoorde terwijl ik ze las, en soms bijna alsof ik zelf de woorden uitsprak.

Toen ik mijn naam moest kiezen, ging ik in de Bijbel zoeken. Ik kon niet beslissen, tot ik aan het boek voor het laatste boek kwam, bij het vers: *Zij zijn waterloze wolken die van de winden omgedreven worden; zij zijn als bomen in het afgaan*

van de herfst, onvruchtbaar, tweemaal verstorven en ontworteld. Nieuwe namen krijgen was als opnieuw sterven. En ik voelde mij als een wolk zonder regen. En ik voelde me onvruchtbaar en ontworteld. Tweemaal verstorven. Dat allemaal. Dat was ik. Het Boek Judas. Ik wist niet eens meer dat het vers erna me zo getroffen had toen ik het voor het eerst tegenkwam, die eerste keer dat ik de Bijbel helemaal gelezen had, het vers over dwalende sterren.

Ik schreef mijn achternaam op als Star en ik gaf Jude op als mijn voornaam.

Tijdens de reis met de trein terug naar Oklahoma, zag ik mijlen achtereen de botten van bizons manshoog opgetast. Ik had gehoord dat dat gebeurde. De Bizonoorlogen, noemden ze dat. Ik had gehoord waarom ze het deden. Elke dode bizon was een Indiaan minder. Maar toen ik al die bizonkadavers opgestapeld zag, en de zwermen gieren en andere aaseters om al die dood heen zag cirkelen, greep me dat aan, het vrat een stuk van me weg, en al kon ik mijn ogen niet van de aanblik afwenden, ik wilde ze sluiten om niets meer te hoeven zien van de oude wereld die al dood was voordat ze verdwenen was.